

11.06.2024

Asia/5

§ 338

Luonnonhoidon periaatteet, metsät

HEL 2022-012579 T 10 05 01

Päätös

Kaupunkiympäristölautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Asian aikana kuultavina olivat yksikön päällikkö Katriina Arrakoski, suunnitteluvastaava Tiina Saukkonen ja yksikön päällikkö Laura Walin. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Tuomas Nevalinnan ehdotuksesta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Katriina Arrakoski, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 64382
katriina.arrakoski(a)hel.fi
Laura Walin, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 33250
laura.walin(a)hel.fi
Hannu Seppälä, infrapäällikkö, puhelin: 09 310 38017
hannu.k.seppala(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Luonnonhoidon periaatteet, osa 1 Metsät
- 2 Vuorovaikutusraportti, Luonnonhoidon periaatteet Osa 1 liitteineen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta päättää hyväksyä liitteenä 1 olevan "Luonnonhoidon periaatteet – osa 1: Metsät" ohjeellisena noudatettavaksi.

Lisäksi kaupunkiympäristölautakunta päättää, että metsien hoitoa ohjaavat työohjeet päivitetään "Luonnonhoidon periaatteet osa 1: Metsät" mukaisiksi ja tuodaan hyväksyttäväksi kaupunkiympäristölautakuntaan vuoden 2025 loppuun mennessä. Työohjeiden päivitys tehdään vuorovaikutuksessa asukkaiden ja sidosryhmien kanssa.

Samalla kaupunkiympäristölautakunta päättää, että aikaisemmin hyväksytyt ja tällä hetkellä voimassa olevia luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmia ei enää toteuteta. Uudet, valmisteltavat luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmat laaditaan niin, että ne toteuttavat luonnonhoidon periaatteita.

Esittelijän perustelut

Lähtökohdat

Voimassa olevan Helsingin luonnonhoidon linjauksen tavoitteet hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 8.2.2010. Linjaus hyväksyttiin yleisten töiden lautakunnassa noudatettavaksi aluesuunnitelmien laadinnassa ja muussa toiminnassa 18.10.2011. Helsingin metsien hoidon työohje on vuodelta 2013.

Helsingin kaupunkistrategia 2021 - 2025 linjaa, että "virkistys- ja luontoalueiden metsissä ja metsäisillä alueilla suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen ja metsien luontainen vanheneminen on keskeisin tavoite." Strategiassa sitoudutaan myös Helsingin monimuotoisen luonnon aktiiviseen suojeluun ja vaalimiseen sekä metsäisen verkoston vahvistamiseen.

Helsingin kaupungin tarkastuslautakunta edellytti vuoden 2021 arviointikertomuksessaan, että "kaupunkiympäristön toimiala päivittää luonnonhoidon linjauksen ja koko luonnonhoidon prosessin siten, että monimuotoisuuden lisääminen on metsien hoidon keskeisin tavoite ja hoitotoimenpiteiden ulkopuolelle pyritään jättämään lisää vanhenevia ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita puita, metsiä ja metsiköitä."

Metsien hoidon periaatteet on laadittu vuosien 2022 - 2024 aikana kaupunkiympäristön toimialalla kaupunkitila- ja maisemasuunnittelun, yleisten alueiden kunnossapitoyksikön ja ympäristönsuojelu- ja ohjauksyksikön yhteistyönä. Valmistelussa ovat olleet mukana myös toimialan vuorovaikutusasiantuntijat. Konsulttina on toiminut Sitowise Oy.

Helsinki omistaa metsiä kaupungin rajojen sisäpuolella noin 4 650 hehtaaria ja Uudellamaalla muiden kuntien alueilla noin 4 500 hehtaaria (vuoden 2023 tiedot). Helsinki on metsäinen kaupunki, sillä suurin osa (62 %) kaupungissa sijaitsevista viheralueista on luokiteltu metsiksi. Helsingin rajojen sisäpuoleisista metsistä luonnonsuojelualueita on noin 470 hehtaaria eli noin 10 %.

Valtaosa metsistä on pienialaisia asuinalueiden lähimetsiä. Metsäpinta-alasta 52 % sijaitsee 25 metrin etäisyydellä ulkoilureittien, katujen ja tonttien reunoista. Laajimmat yhtenäiset metsäalueet, metsäverkoston

ydinmetsät, ovat Helsingin vihersormissa Keskuspuiston, Uutelan, Mustavuoren ja Östersundomin alueilla.

Periaatteiden keskeinen sisältö

Luonnonhoidon linjauksen nimi muutetaan luonnonhoidon periaatteiksi. Päivitys tehdään osissa, josta ensimmäinen osa koskee metsien hoidon periaatteita. Toinen osa koskee avoimia alueita eli niittyjä ja peltoja. Kolmas osa käsittelee pienvesiä: puroja, lampia ja oja.

Helsingin metsien monimuotoisuutta lisätään suunnitelmallisesti ja metsäalueita jätetään vanhenemaan luontaisesti. Näiden keskeisimpien tavoitteiden lisäksi otetaan huomioon metsäalueiden merkitys virkistysalueina kaupunkilaisten terveyden ja hyvinvoinnin lähteenä, metsässä liikkumisen turvallisuus ja maisemalliset arvot. Lisäksi huomioidaan metsien kyky kestää ilmaston muutosta, kaupungin tiivistymistä ja asukasmäärän kasvua.

Metsien hoidon periaatteet koskevat Helsingin kaupungin omistamia metsiä sekä Helsingissä että muiden kuntien alueilla. Periaatteet ohjaavat luonnon- ja maisemanhoidon suunnittelua. Muiden kuntien alueella otetaan lisäksi huomioon kyseisten kuntien maankäyttösuunnitelmat ja muut hoitoa ohjaavat määräykset.

Helsingillä ei ole taloudellisia tuottotavoitteita omistamilleen metsille. Metsien hoidon periaatteet eivät koske maankäytön suunnittelua.

Metsien hoidon periaatteiden keskeisimpänä tavoitteena on suunnitelmallinen monimuotoisuuden lisääminen ja metsien luontainen vanheneminen. Metsissä tunnistetaan ja turvataan luontoarvot, jotka otetaan huomioon luonnon- ja maisemanhoidon suunnittelussa. Metsiin rajataan alueita, jotka jätetään vanhenemaan luontaisesti. Ne sijoittuvat pääasiassa metsäverkoston ydinmetsien alueille. Monimuotoisuutta lisätään jättämällä metsiin lahoppuuta ja tiheikköjä, säilyttämällä vanhoja puita ja torjumalla haitallisia vieraslajeja.

Monimuotoisuutta ja kestävyyttä edistetään hoitamalla metsiä monilajisina ja edistämällä eri-ikäisten puiden kasvua metsissä. Periaatteena on vahvistaa metsäistä verkostoa ja parantaa metsien kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen. Kasvavan ulkoilukäytön aiheuttamaa maaston kulutusta ehkäistään reittien ohjauksella ja luonnonhoidolla. Metsien hoidon periaatteisiin kuuluu myös varautuminen luonnontuhoihin ja muihin metsien kestävyyttä uhkaaviin riskeihin.

Periaatteiden mukaan Helsingin metsiä vaalitaan kaupunkilaisten terveyden ja hyvinvoinnin lähteenä. Tavoitteena on, että metsien hoidolla tuetaan kaupunkilaisten aktiivista liikkumista ja yhdessäoloa eri vuode-

naikoina niin lähimetsissä kuin laajemmilla metsäalueillakin. Tähän kuuluu myös ulkoilun turvallisuudesta huolehtiminen ulkoilureittien ja väylien varsilla, joilla tehdään 25 metrin eli puiden pituuden etäisyydellä vaarallisten puiden kaatamista tarpeen mukaan. Sama tarve on myös erilaisten tonttien ja metsän reunoilla.

Metsäluonnolle tyypillisiä maisemia ja sen arvoja korostavia piirteitä ylläpidetään osana kaupunkikuvaa. Luontoarvojen lisäksi tiedossa olevat maiseman ja kulttuuriympäristön erityiskohteet ja arvokkaat ominaispiirteet otetaan huomioon metsien hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Metsiä koskevien tietojen saatavuutta ja saavutettavuutta parannetaan asukkaiden käyttöön.

Vuorovaikutus ja osallistaminen

Asukasvuorovaikutus

Asukkaiden mielipiteitä metsistä ja metsien hoidosta selvitettiin usealla eri tavalla metsien hoidon periaatteiden valmistelun aikana kaupunkiympäristön toimialalla.

Kesällä 2022 tehtiin tuhannen asukkaan otantaan perustuvan tutkimus "Luonto ja metsät kasvavassa Helsingissä 2022". Tutkimukseen vastanneiden mukaan kaupungin tärkein metsäisten alueiden hoitoon liittyvä tehtävä oli luonnon monimuotoisuuden vaaliminen (73 % vastaajista). Myös liikkumis- ja oleskelumahdollisuuksien parantaminen (47 % vastaajista) koettiin tärkeäksi.

Kaikille avoin seminaari kaupunkimetsiin ja niiden hoitoon liittyvästä ajankohtaisesta tutkimuksesta järjestettiin 8.9.2022. Keskustelua seminaarin aiheista jatkettiin 21.9.2022 kaikille avoimessa keskusteluillassa, jossa syvennyttiin osallistujien esiin nostamiin Helsingin metsien hoidon teemoihin.

Luonnosversio päivitetystä metsien hoidon periaatteista oli asukkaiden kommentoitavana Kerro Kantasi -palvelussa 17.10.2022 - 6.11.2022. Luonnokseen saatiin yhteensä 409 kommenttia.

Saatuja palautteita hyödynnettiin edelleen valmistelussa, ja valmistuneet metsien hoidon periaatteet asetettiin nähtäville kaupunkiympäristön verkkosivuille 9.4.2024 - 28.4.2024. Periaatteisiin saatiin 11 kirjallista palautetta.

Sidosryhmäyhteistyö

Linjausta valmisteltiin tiiviissä yhteistyössä seuraavien tahojen kanssa:

- Helsingin latu ja polku ry.

- Helsingin lintutieteellinen yhdistys Tringa ry.
- Helsingin luonnonsuojeluyhdistys Helsy ry.
- Helsingin suunnistajat
- Herttoniemi-seura
- Keskuspuistoryhmä
- Lauttasaari-seura
- Luontoliiton metsäryhmä
- Mountain Bike Club Finland ry.
- Ympäristöliike Helsinki

Sidosryhmien kanssa järjestettiin tapaamiset 26.9.2022, 27.9.2022 ja 1.11.2022. Niissä kartoitettiin ryhmille tärkeitä teemoja Helsingin metsien hoidosta ja kerättiin palautetta metsien hoidon periaatteiden luonnosversiosta. Tapaamisista kaksi oli keskustelutilaisuuksia ja kolmas oli maastokäynti, jonka aikana konkretisoitiin metsien hoitoon liittyviä kysymyksiä erilaisten esimerkkikohteiden avulla.

Kerro Kantasi -kyselyvaiheen jälkeen päivitetty luonnos käytiin vielä läpi sidosryhmätapaamisessa 13.12.2023.

Asukkaiden ja sidosryhmien keskeisimmät huomiot

Vuoden 2022 lopulla kotoissa Kerro Kantasi -kyselyn palautteissa kiitettiin luonnoksessa esitettyjä lähtökohtia ja tavoitteita hyväksi. Kyselyn avulla saatiin kommentteja periaatteiden sisällöstä, painotuksista ja selkeydestä. Luonnonhoidon periaatteiden kolmesta teemasta monimuotoisuus korostui yleisesti arvostetuimpana, ja sille asetettuja tavoitteita ja lähtökohtia kiitettiin. Luonnonhoidon suunnittelua ja toteutusta koskevissa maininnoissa korostui epäluottamus hoidon toteuttamista ja sen perusteluista kohtaan sekä halu vaikuttaa suunnitteluun ja toteutukseen. Virkistyskäytön kommentoijista suurin osa oli huolestunut maastopyöräilyn aiheuttamasta metsänpohjan kulumisesta tai kritisoi hiihdon yksinoikeutta reitteihin talvella. Luontokokemuksiin liittyvät maininnat jakautuivat estetiikkaan ja metsän tuntuun, jotka kommentoijasta riippuen nähtiin samana tai eri asiana.

Sidosryhmätilaisuuksissa luonnontilaisten metsien ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen nousivat merkittävimiksi keskustelijoita yhdistäväksi huolenaiheiksi. Viimeisessä tilaisuudessa, jossa pohjamateriaalina oli Kerro Kantasi -kyselyssä julkaistu periaatteiden luonnos, saatiin sidosryhmiltä hyviä huomioita periaatteiden täsmentämiseksi. Palaute liittyi muun muassa kirjanpainajan aiheuttamien tuhojen toleranssiin, maaperän hyvinvoinnin parempaan huomioimiseen, näkymien avaamisen täsmentämistarpeeseen ja reittien reunojen hoidon reuna-vaikutuksen huomioimisen merkitykseen.

Huhtikuussa 2024 nähtävillä olleisiin metsien hoidon periaatteisiin saatiin 11 kirjallista palautetta sidosryhmiltä ja asukkailta. Saaduissa mielipiteissä tuotiin esiin huoli metsien liiallisesta hoitamisesta. Niiden mukaan lähtökohtaisesti kaikkien metsien olisi syytä saada vanheta luontaisesti eli mielipiteissä esitettiin tarve jättää metsät kokonaan hoitotoimenpiteiden ulkopuolelle. Metsien hoidon tarpeita pidettiin liian vähäisesti ja heikosti perusteltuina. Osa saaduista kommentteista käsitteli hyvin yksityiskohtaisesti erilaisia metsänhoitotoimenpiteitä. Kommentteissa toivottiin metsäalueiden puhtaanapidon tehostamista. Lisäksi mielipiteissä kritisoitiin metsiä hävittävää täydennysrakentamista.

Yksityiskohtaisempi kuvaus vuorovaikutuksesta ja osallistamisesta sekä valmistelutyön aikana saadusta palautteesta sekä siihen annetuista vastineista on liitteessä 2.

Metsien hoidon periaatteet suunnittelutyökaluna

Luonnon- ja maisemanhoidon suunnittelusta sekä alueilla tehtävien hoitotoimenpiteiden teettämisestä ja valvonnasta vastaa Helsingissä kaupunkiympäristön toimiala. Metsien hoidon periaatteet ohjaavat yleistasoisesti yleisten alueiden toimenpideohjelmien ja luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmien laadintaa.

Yleisten alueiden toimenpideohjelmissa määritellään luonnon- ja maisemanhoidon yleistavoitteet ja luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmien kohdealueet luonnonhoidon periaatteiden mukaisesti. Toimenpideohjelmat laaditaan suurpiireille valtuustokausittain neljän vuoden välein.

Kaupunkiympäristölautakunta hyväksyy yleisten alueiden toimenpideohjelmat, jotka tulevat korvaamaan yleisten alueiden suunnitelmat.

Tämän jälkeen tehtävissä luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmissa määritellään yksityiskohtaiset metsien ja niittyjen hoidon tavoitteet ja toimenpiteet hoidon toteutusta varten. Rakennusten ja yleisten alueiden jaosto päättää luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmista. Tämä edellyttää ensin hallintosääntömuutosta, jonka kaupunkiympäristön toimiala valmistele.

Yleisten alueiden kunnossapito tilaa luonnon- ja maisemanhoidon suunnitelmien toteutuksen.

Edellä kuvattu suunnittelu tehdään kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupalvelussa, ympäristöpalvelun sekä muiden toimialan asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä asukkaita sekä sidosryhmiä kuullen. Suunnittelussa voidaan käyttää myös konsulttia.

11.06.2024

Asia/5

Toimivalta

Helsingin kaupungin hallintosäännön 16 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan, ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, kaupunkiympäristölautakunta päättää yleis- ja asemakaavoituksen, liikenne- ja katusuunnittelun sekä muun maankäytön ohjaamisesta.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Katriina Arrakoski, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 64382
katriina.arrakoski(a)hel.fi
Laura Walin, yksikön päällikkö, puhelin: 09 310 33250
laura.walin(a)hel.fi
Hannu Seppälä, infrapäällikkö, puhelin: 09 310 38017
hannu.k.seppala(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Luonnonhoidon periaatteet, osa 1 Metsät
- 2 Vuorovaikutusraportti, Luonnonhoidon periaatteet Osa 1 liitteinen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 04.06.2024 § 323